

AIDAI

Munchonas

Šeštadienis, 1946.I.19 d. (III metai)

Nr.16 (53)

IS STO SUVAŽIAVIMO

Londonas. Kalbėdamas STO suvažiavime, bevinas pabrėžė, kad nereikia taupyti pinigų STO organams, nes karnas jų pareikslaujas nepalyginamai daugiau. Sumokėti taikos labai porą procentų tų išlaidų tikrai nėra sunku. Dar karui tebesiaučiant žmonija tikėjosi, kad ateis laikai, jog bus galima gyventi be baimės. Dabar yra nusistatyta karą laikyti nusikaltimu ir dėl to užpuolikas turi būti nubasstas ir pakartas. Tų bendrėsartbiavimas turi padaryti bet kokį užpuolimą negalimu. Saugumo Taryba turės teisę panaudoti karines priemones. Jos nutarimai bus privalomi. Jei kuri didžioji valstybė dalyvautų konflikte, jos balsas nebeturėtų svarbiausios galios. Prieš kiekvieną užpuolimą galės būti panaudotos sankcijos ir karinės priemonės.

Londonas. Pilnatis posėdyje sovietų atstovas Orsoyko pareiškė, kad San Francisko konferencija nugalėjusi visus sunkumus. Visos tautos norinčios išvengti karo. STO esanti sukurta ta, kad apsaugotų visas taikinasias valstybes. Saugumo Taryba energingai galinti išspręsti visas problemas. Daug nebesisekimų jau praėjo pro mus, bet dar daug sunkų esą ir prieš mus. Tačiau STO veikianti ne tais metodais, kuriais veikusi Tautų Sąjunga. Sovietų delegacija visie darysianti, kad suvažiavimo pasisekimas būtų užtikrintas.

Prancūzijos užsienių reikalų ministras savo nusistatymą pareiškė šeštadienį. Australijos atstovas išrinktas Saugumo Tarybos pirmininku. Australijos min.pirmininkas pareiškė, kad buvusios vokiečių salas, kurias iki šiol valdė Australija, tujau sutinka perleisti patikėtinių Tarybai. Irano atstovas penktadienį tarėsi su STO gen.sekretoriaus pats einančiuoju pareigūnu dėl formos, kuria Irano - rusų ginčo

klausimas galės būti pateiktas svarstyti.

Londonas. Turkijos atstovas pareiškė, kad šiuo metu Turkija nekelsianti savo santykių su Rusija klausimo STO suvažiavime.

Londonas. Anglų „Times“ džiaugiasi Bevino atsišaukimu dėl geresnio tautų aprūpinimo maistu. Irmiausia esą reikėtų tiekimus padidinti Graikijai, Lenkijai ir Jugeslavijai.

STO ORGANAI

Sąjunginių Tautų Organizacijos pagrindus sudaro vadnamos charte arba konstitucija, kuri San Franciske pasirašė 51 valstybė. Ši organizacija apima 51 valstybės rūpesčius taikai išlaikyti. STO veiks per 7 organus. 1. Saugumo Taryba sudarys lyg ir pasaulinę vyriausybę ir turės didžiausią galią, kuri bus reikalinga taikai palaikyti. Jos žinioje bus tarptautinės irinės pajėgos ir atskirų kraštų apsiginklavimo kontrolė. 2. Ši pilnatis bus kaip ir pasaulinis parlamentas, kuriame viešsi bu aptariamai ir svarstomi visi klausimai nuomonei sudaryti. Be ji negalės leisti įsakymų ir jos nutarimai nebus privalomi. Ji bus patariamuoju organu. 3. grindinis pilnatis uždavinys teikti pasiūlymus taikai išlaikyti ir išrinkti reikalingus organus. 4. Tarptautinis Teismas svarstys tarptautinės tautų teisės klausimus. Kiekvieno sąjunginė tauta savaime yra ir Tarptautinio Teismo narys. 5. Sekretariatas rūpinsis administraciniais reikalais ir priklausys gen.sekretoriui, kuris įpareigotas išlaikyti visų darbų tarptautinį pobūdį ir tuos darbus prižiūrėti. 6. Ekon. ir Sociali

nių Reikalų Taryba, tirs tarptautinio pobūdžio žmoniškumo ir ūkio klausimus. Ji tais klausimais skelbs pranešimus ir teiks pasiūlymus. 6. Patikėtinių Taryba valdytų tuos kraštus, kurie dar nėra priėmę savarankiškai valdytis. 7. Generalinis Stabas, kuris veiks Saugumo Tarybos žinioje, valdys tarptautines ginkluotas karines pajėgas. Be to, 5 didžiųjų valstybių atsakomybei šiuo metu tenka: 1. Paruošti taikios sutartis su kariavusiomis valstybėmis ir jas prižiūrėti iki atitinkami organai tuos reikalus galės perimti. 2. Saugumo Tarybai pavesti dalį savo karinių pajėgų iki STO pati savo pajėgas suorganizuos.

AŠ KACTAU RUSUS UŽIMANT BULGARIJĄ

Charles Lanius (The Reader's Digest),

Aš stebėjau, kaip 1944.IX.16d. 4,10 val. Raudonoji Armija įžygiavo į karo sugriautą Bulgarijos sostinę Sofiją. Aš dar pasilikau Bulgarijoje 8 mėnesius ir žiūrėjau, kas dėsiai šalyje, kurią užima rusai.

Rugsėjo 7 d. atvykau iš Turkijos, nes Bulgarijos konsulates Istambule pareiškė norą, kad Amerikos laikraštininkai atvyktų į Bulgariją dar prieš ją užimant rusams. Ant sienos pasitiko automobilis. Su dviem ginkluotais slaptosios policijos valdininkais duobėtu ir purviu vieškeliu atvykau į Sofiją.

Kitą rytą aplankiau naująjį ministrą pirmininką Konstantiną Boravievą, seną liberalą. Jo koalicinė visų demokratinių partijų vyriausybė buvo sudaryta jau prieš savaitę. Jis man padarė įspūdį padorus, tiesiai kalbančio demokrato. Jis man pasakė, kaip jis bevaltiškai bandė sudaryti paliaubas su sąjungininkais.

Sekandį dieną valdžią pagrobė komunistinė koalicija, o ji įmetė į kalėjimą.

Pirmieji rusai peržengė sieną rugsėjo 3 d. Šuniškai išvargę ir susivėlę jie važiavo apdaužytais autovežimiais, kaip nugalėtojai ir nejautrūs, kaip mediniai indijonai. Tai buvo kevos daliniai. Dumblytos pilkos kolonos priešakyje

važiavo blizgūs amerikoniškas Packard automobilis. Amerikoniški „jeeps" ir sunkvežimiai sudarė pusę visų autovežimių. Iš provincijos gautos žinios skelbė apie vystančius plėšimus ir vogimus. Pirmieji automobiliai pravažiavo pro skubotai pastatytus vartus, papuoštus raudonomis vėliavomis ir Stalino paveikslais. Daugelis bulgarių sveikino atvykstančius rusus.

Naktį Sofijos restoranai prisigrūdė išalkusių rusų. Raudonomis kepurėmis karo policija patruliuavo gatvėse. Rusų moterys su ilgais batais ir ginkluotos angliškais pistoletais perėmė judėjimo tvarką. Po savaitės rusų okupacija buvo baigta. Raudonoji armija pradėjo maisto rekvizicijas. Ūkininkai, kurie prieš keletą valandų buvo raudonomis vėliavomis, staugė, kad sovietų kareiviai išsivare jų kiules, arklius ir galvijus ir grobė maistą. Po kai kurių tragingų nesusipratimų kaimiečiai patyrė, kad geriausia yra kareiviams leisti ti viską, nebandant priešintis.

Greit paaikškėjo, kad sovietai ri valdyti Bulgariją nepalaužiamu totalitariniu principu. Jie dirbo viską netiesiogiai, bet per vadinamą Tėvynės Frontą, „nepartinę organizaciją".

Tėvynės frontą suorganizavo raudonplaukė ponis Izola Dragoycova, fanatikė komunistė, paruošta Maskvoje, dabartinė diktatorė Bulgarijoje. Komunistams kontroliuojant gerai ginkluotus kalnų partizanų o rusų armijai užlūdus šalį, ją palyginti lengva buvo pastatyti komunistus į vadovaujančias naujosios vyriausybės vietas, nors komunistai šalyje tesudarė vos 5% visų 6 mil. gyventojų. Tautos daugumą sudaro slavai ūkininkai, prorusiškų tradicijų, bet griežtai prieškomunistinio nusistatymo.

Komunistams pagrobęs valdžią, švelniai kalbas fabriko darbininkas Antanas Jugof, buvęs pasmerkėtas mirti už komunistinį veikimą, išlindo iš pogrindžio ir atsisėdė į vidaus reikalų ministro krėslą, kad paverstų Bulgariją teroro šoulimi. Tuojau po perversmo Jugof iš Karo Ministerijos lango pasakė jaunų partizanų brigadai, kad jie dabar atstatovauja naują Bulgariją teise. Partizanai, daugiausia jau

ni vyrukai ir merginos, buvo ginkluoti angliškais šautuvais ir sumontuotais pistoletais. Šovininės abėjt ant jų pečių, o rankinės ranekos prie juosmens. Jugofas skelbė, kad jie esą dabar persekiojami vietoje buvusių persekiojamųjų. Jų paskirtis dabar išryškinti ir sunaikinti savo priešus.

Kiekviename Bulgarijos mieste ir kaime komunistai perėmė civilinę valdžią.

Smogžudžiai ir vagys paleisti iš kalėjimų ir priimti į Jugofo policiją. Dažnai jie areštuodavo žmones tik dėl to, kad šie buvo geriau apsirengę. Seni veikėjai buvo sušaudyti. Bulgariai sako, kad kiekviename valsčiuje ar mieste buvę policijos viršininkai, burmistrai ir jų padėjėjai buvo sušaudyti arba sumušti iki mirties.

Daugiau ne šimtą buvusių ministrų, seimo atstovų ir karaliaus oficialių dyaro narių liaudies teismas nuteisė mirti. Liaudies teismų prokurorai ir teisėjai buvo komunistai. Nuteistieji, išskyrus princą Kirilą, karaliaus brolių, būdavo išrenkami ir kulkosvaidžiais sušaudomi ir sumetami į bombų išraustas duobes.

Oficialiais Bulgarijos pranešimais liaudies teismai nuteisė mirti 2007 ir kalėti 3064 asmenis. Daugelis jų tikrai nebuvo verti laisvės. Daugelis mirė tik dėl to, kad galėjo iškilti kaip opozicijos vedai ir grasyti naująjai vyriausybei.

Politinio perversmo išdava buvo ta, kad bulgarai pradėjo visą dėmesį kreipti į JAV. Jie iškentė fašistinį karą, jie nenorėjo komunizmo, jie manė, kad JAV padės atstatyti demokratinę valstybę. Rusai ir komunistai tai labai gerai suprato ir pasiryžo sugriauti amerikiečių prestižą.

Pirma proga tam pasitaikė, kai keturi amerikiečių karininkai atvyko iš Turkijos surinkti ir evakuoti nusileidusius amerikiečių lakūnus, kurie buvo bulgarų nelaisvėje. Lt. Harry Harper per tris dienas surinkęs 335 karininkus ir kareivius, išvyko į provinciją. Vieną naktį į vilą, kurioje buvo apsistojusi šio amerikiečių karininko grupė, atvyko rusų leitenantas ir pareiškė Harperiui, kad amerikiečiai Bulgarijoje nepageidaujami. Harperis įteikė protestą rusų komendantui. Komendantas išskė amerikiečiams per 2

valandas išvykti iš Bulgarijos. Britų misija, kuriai vadovavo pulk. Harolds Gibson, taip pat gavo tokį patį įsakymą. 6 val. vakaro abi misijos su 15 automobilių, ginkluotų rusų lydimos, apleido Bulgariją. Kitą dieną visa ši istorija su visais komentarais jau buvo žinoma visoje Bulgarijoje.

Amerikiečių ir britų Kontrolės Komisijų nariai susidurdavo su dideliais sunkumais. Be specialaus leidimo jie negalėjo išvykti toliau kaip šešis km už Sofijos miesto ribų ir tai juos lydėdavo rusų karininkai.

Kai žiemą amerikiečių karinės misijos nariai gaudavo leidimus išvykti pašliužų sportui, ginkluoti rusų sargybiniai sekė juos, kaip karo belaisvius. Amerikiečiai karininkai vykdami medžioti turėdavo parūpinti maisto ir susiekime priemones lydintiems rusų karininkams. Gen. majoras John A. Crane, karinės misijos šefas, ir Maynard E. Barnes, JAV valstybės departamento atstovas norėdavo išžinoti už miesto, turėdavo kelias dienas iš anksto prašyti leidimų ir imti su savim rusų karininkus. Naktį rusai sulaikė amerikiečių vertėją serž. Borisą vienoje didžiųjų Sofijos gatvių ir arogantiškai pareikalavo dokumentų. Jie rusiškai pasakė, kad amerikiečiai esą „fašistiški kalės vaikai“ ir „dviveidžiai sąjungininkai“. Kai šis paprašė jį nuvesti į štabą išsiaiškinti, vienas karininkų išsitraukė pistoletą ir puolė mušti. Parmetė ant žemės, spardė ir trankė galvą į cementinius laiptus.

Gen. Crane parašė dėl to formalų protestą. Po trijų savaitių pulk. Smirnoff pakvietė amerikiečių karininką ir vertėją į savo raštinę. „Mes reikalaujame nedugniai ištyrėme“, pareiškė jis mandagiu tonu, „ir radome, kad tie kariškiai nebuvo raudonosios armijos karininkai. Jie buvo gudai, pasivogę rusų uniformas. Jie užpuolė seržantą su tikslu sukompromituoti narsiąją raudonąją armiją“. Jam buvo atsakyta: „Jūs galite manyti, kad amerikiečiai yra visiškai kvailiai, bet mes negalime visai tylomis priimti šio jūsų elgesio. Smirnovas tik nusišypsavo ir davė

suprasti, kad incidentas baigtas.

Sofijoje knibžda masės agentų ir šnipų. Jie su užrašų knygutėmis eina pridengtose nišose prie viešbučio „Bulgarija“ ir žymi vieta. Draugai ir pažįstami liovėsi susitikti su amerikiečiais. Visus apėmė baimė dėl savo likimo. Toks bolševikų elgesys turėjo dvejų išdavi: amerikiečių prestižas nepaprastai krito, o rusų pakilo. Bulgarijai stebėjosi, kaip save gerbianči ir galinga amerikiečių tauta gali likti pasyvi tokiam žeminančiam traktavimui. Per porą metų Bulgarija pasidarys Sovietų respublika.

ATSAKYMAS I PABALTIEČIŲ PULI- MA

Pirmosios Muncheno stovyklos dir. pav. H. Ingham, ryšium su spaudoje pasirodžiusiais straipsniais prieš Pabaltės kraštų pabėgėlius, pasiuntė „Stars and Stripes“ redaktoriui tokį laišką:

Gerbiamas Pone, š.m. sausio 3 dieną Tamstos paskelbėt straipsnį apie Pabaltijo piliečius, esančius išvietovintų asmenų stovyklose. Iš jo gaunamas išpūdis, kad Pabaltijo išvietovinti asmenys išnaudoja sąjungininkų vaišingumą ir, atsilygindami, vykdo žmogžudystes, vagystes ir kitus kriminalinius nusikaltimus.

Aš tikiu, kad ir aš turiu teisę pareikšti savo nuomonę šiuo klausimu ir prašau, kad mano balsas taip pat būtų išgirstas. Aš esu anglas, kuris padėjau vadovauti išvietovintų asmenų įvairių tautybių stovyklai nuo 1945 metų gegužės mėnesio. Ši stovykla dabar yra be maž vieno Pabaltiečių gyvenama ir man malonu konstatuoti, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės yra patys padoriausi iš visų 32 įvairių tautų, su kuriomis turėjau reikalų. Jie yra kultūringi, gero elgesio ir malonūs pažinti.

Ties skaudu matyti, kad žmonės, kurie jau yra patyrę tiek nelaimių, dar yra puolami pikty šmeižtų. Aš manau, kad daug vokiečių dėda pastanges visus nusikaltimus primesti išvietovintiems esmenims ir, gal būt, jiems per daug lengvai pavyksta įtikinti kai kuriuos lengvatiškus Karinės Valdžios pareigūnus.

Reiškiu pagarbą, (-) H. Ingham,
Deputy Director, UNRRA Team 124

TRUMPOS ŽINIOS

- Vašingtonas. JAV adm. Blondy pareiškė, kad 1946 m. vasarą bus išbandytas atominės bombos veikimas į povandeninius ir karo laivus. Šiuos bandymus atliks civiliniai asmenys, atstovaujant jūrų, orų ir sausumos karines pajėgas. Admirolas Nimitz praneša, kad gal būt tuo pačiu metu bus išbandyta ir automatinė raketa.

- Frankfurtas. Amerikiečių karinės įstaigos praneša, kad lenkai kurie šiuo metu gyvena amerikiečių zonoje, pavaduoja daugelį amerikiečių karių. Šiuo metu apie 38.000 lenkų dirba amerikiečių aptarnavimo ir apsaugos daliniuose. 3 armijos srityje yra 36 apsaugos kuopos ir 7 armijos - 58. Numatyta sudaryti dar 27 toki daliniai.

- Londonas. Penia Kleonora Roosevelt ruciasi aplankyti Rusiją, kai pasibaigs STO suvažiavimas.

- Atėnai. Per įvykusį komunistų susidūrimą su policija Velos mieste 4 asmenys žuvo ir 18 sužalota. Komunistų vadas Zachariadis reikalauja įsileisti į vyriausybę komunistų atstovus ir atitraukti iš Graikijos britų kariuomenę.

- Paryžius. Užs. reikalų ministras Bidault pareiškė, kad vakarinės vokiečių sienos turi būti taip drastiškai pakeistos kaip ir rytuose. Saare kasyklos turinčios pasilikti prancūzų nuosavybė. Prancūzų nuomone, Ruhro srities žemės turtai turi priklausyti visoms tautoms. Jų tik dalis galėtų tekėti vokiečiams apsirūpinti. Vokietija turinti pasilikti griežtoje kontrolėje. Vokiečiai neturėtų geriau gyventi už kitų kraštų žmones, kurie tiek daug nuo jų kent.

- Iš 42 vokiečių J.G. Tarben įmonių 21 sunaikinta.

- Berlynas. Čia suimta 44 metų amžiaus Helene Schwärzler, kuri savo laiką naciams išdavė vyr. burmistrą Gerdeler. Už Gerdelerio išdavimą ji iš nacių buvo gavusi 800.000 markių.

- Britų aviacija pastebėjo ir privertė įplaukti į vieną uostą laivą, kuris slapta į Palestiną vežė 1000 žydų.